

КОРНІЄНКО М. В.,

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України,
лауреат державної премії України
в галузі науки та техніки,
перший проректор
(Дніпровський гуманітарний
університет)

РЕЦЕНЗІЯ НА ПІДРУЧНИК

В. М. ТЕРТИШНИКА ТА Ю. С. ШЕМШУЧЕНКА

«ПРАВНИЧА ДОПОМОГА ТА ЗАХИСТ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ»¹

На сьогодні правнича допомога є дуже актуальною та своєчасною роботою, що зумовлюється завданням побудови правової держави, реалізації в кримінальному судочинстві принципу верховенства права та змагальності сторін, а також нового підходу до питань діяльності адвокатури, реалізації інституту правничої допомоги та захисту в кримінальному процесі.

Зміни в Конституції України 2016 року не забезпечили баланс приватних і публічних інтересів, не додали цілісності та системності застосування інституту захисту. Проблема реалізації інституту захисту в кримінально-процесуальному доказуванні є не лише вкрай актуальною, а й такою, що потребує нового всебічного та системного дослідження.

Новітній підручник являє собою фундаментальну наукову працю, яка підготовлена на основі нового Кримінального процесуального кодексу України та сучасного стану законодавства. У ній обґрунтовані шляхи вдосконалення виконання функції захисту та досягнення мети кримінального провадження, а пропозиції автора збагачують юридичну науку новими знаннями. У підручнику всебічно розглянуто проблему реалізації ідеї правової держави у сфері правосуддя. Це навчальне видання, у якому поряд із розглядом науково-юридичних проблем ставиться виховна мета – формування впевненості фахівців права у відданості ідеям істини, добра, справедливості й законності.

Під час написання підручника враховані положення міжнародних правових актів та передовий досвід роботи адвокатів, а також практика Європейського суду з прав людини. На основі всебічного розгляду названих проблем внесено пропозиції щодо розвитку теорії й практики кримінального процесу та адвокатської діяльності.

Автори розкривають тему роботи з урахуванням того, що в сучасному кримінальному процесі адвокат може брати участь у кримінальному провадженні в трьох різних статусах: 1) як захисник підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, а також стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію) (ст. 45 Кримінального процесуального кодексу України); 2) як представник потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача та третьої особи; 3) як правничий помічник (юрисконсульт) свідка. Зазначаючи, що жодна з окреслених компетенцій у кримінально-процесуальному праві ще не отримала належне системне юридичне визначення та належне розкриття в навчальній літературі, що закон не забезпечив належну регламентацію як виконання функції правничої допомоги загалом, а також здійснення функції захисту, яка викликає безліч проблем щодо забезпечення належного правосуддя, автори з урахуванням сучасних наукових робіт і досягнень юридичної думки подають не лише навчальний матеріал, а й цілісну систему пропозицій щодо вдосконалення законодавства та юридичної практики виконання функції захисту.

¹ Тertiшник В. М. Правнича допомога та захист у кримінальному процесі: підручник / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. К.: Алерта, 2018. 446 с.

Наукова новизна розвідки полягає в тому, що автори послідовно розкривають форми правничої допомоги в кримінальному процесі, а саме захист, представництво, консультативну допомогу.

Цікавою є пропозиція, подана у вигляді концептуальної моделі правової норми, що регламентує статус нового учасника процесу, якого пропонується іменувати правничим повіреним, щодо надання ним правничої допомоги свідку.

Досить ґрунтовно розкрито проблему формування інституту правозахисного розслідування стороною захисту, технологію захисту під час провадження слідчих дій, повідомлення про підозру, обрання запобіжних заходів.

Авторами вдосконалено понятійний апарат правової науки, розкрито такі важливі юридичні дефініції, як «правнича допомога», «доктрина правничої допомоги», «форми правничої допомоги», «доктрина захисту», «функція захисту», «статус захисника». Саму доктрину захисту збагачено розкриттям системи принципів, поглядів, уявлень, ідей, концепцій, юридичних норм та актів їх тлумачення щодо сутності й змісту інституту захисту та технології його застосування під час здійснення всіх без винятку стадій кримінального судочинства.

Усе це в сукупності збагачує юридичну науку та дає підстави вважати роботу такою, що має наукову цінність і практичне значення.

Висновки, пропозиції й рекомендації авторів розкривають шляхи розв'язання однієї з найбільш складних проблем у галузі юриспруденції – забезпечення захисту прав і свобод людини та справедливості правосуддя.

Цілком відчутна практична значущість роботи, яка полягає в постановленні та вирішенні принципів теоретичних проблем як підґрунтя й детермінантів розширення та поглиблення науково-дослідницької діяльності, удосконалення й розширення знань, реалізація яких повинна позитивно позначитись на результативності засобів і методів, що використовуються в розв'язанні завдань кримінального процесу.

Отже, підручник «Правнича допомога та захист у кримінальному процесі», підготовлений академіками В.М. Тertiшником та Ю.С. Шемшученком, є актуальною, теоретично й практично цінною роботою, яка робить вагомий внесок у розвиток правничої науки, має важливе значення для вдосконалення навчального процесу юридичних вузів загалом і підготовки магістрів зі спеціальності «Право» зокрема, а також відповідає вимогам до такого роду робіт та може бути рекомендована до видання.

